

Kormányzati preferencialista és új kapacitáskiosztási rend a magyar zöldenergia piacon

Évtizedes jelentőségű változások a hálózati csatlakozások terén

2024. március 8.

A hét közepén egyik napról a másikra bevezetésre került a zöldenergia további növekedésének támogatását célzó legújabb kormányzati intézkedéscsomag, amely preferencialistával és a kapacitáskiosztási eljárás szabályainak módosításával igyekszik segíteni a megnövekedett kapacitásigények hatékony és igazságos elbírálását. A közzétett szabályok alapvető változásokat hoznak a hazai megújulópiacon, egyes fejlesztőket rendkívül nehéz helyzetbe hoznak, a hálózatokhoz való hozzáférést pedig 2030-ig az eddigieknél is szigorúbb korlátok közé zárják.

Az Energiaügyi Minisztérium által 2024. március 7-én közzétett közlemény szerint az ún. második közzétételi eljárásban a teljes közcélú csatlakozási igény a 10 GW-ot is meghaladta, amely a már üzemelő és a már megítélt, de még megvalósításra váró zöldenergia projektekkel együtt hozzávetőlegesen 20 GW termelői kapacitást jelentene, szemben a jelenleg átlagosan felmerülő 5-6 GW villamosenergia-igénnyel. Még ha közép- és hosszútávon fogyasztásnövekedéssel is lehet számolni (köszönhetően főleg az új, fokozottan energiaigényes hazai beruházásoknak, mint például az akkumulátorgyártó és -feldolgozó üzemek), a hálózatfejlesztés üteme akkor sincs összhangban a megnövekedett termelői igénnyel. Ezért az igényelt kapacitások elbírálását új keretek közé kell helyezni, elkerülve azt, hogy a második közzétételi eljárás teljes egészét törölni kelljen, valamint hogy egyes beruházók észszerűtlen műszaki-gazdasági tájékoztatót (MGT) kapjanak a hálózati engedélyesektől az igényelt kapacitás megvalósítására.

Preferencialista, új kapacitásallokációs eljárásrend és egyéb változások

A Magyar Közlönyben 2024. március 6-án megjelent 54/2024. (III. 6.) Korm. rendelet (a "Kormányrendelet"), amelyet a kormányzat az Ukrajna területén fennálló fegyveres konfliktusra alapozott veszélyhelyzeti jogalkotói hatáskörében fogadott el, az említett problémákat az alábbiak szerint igyekszik kezelni:

- 1 A Kormányrendeletben foglalt érdemi változások a még jelenleg is folyamatban lévő második közzétételi eljárásban résztvevő fejlesztők igénybejelentéseire vonatkoznak.** Az előírások tehát nem általános jellegűek, szemben a legutóbbi, hasonlóan gyorsan meghozott, 2022 decemberi intézkedésekkel, hanem kizárólag a 2023. november 30-án indult, a szabad hálózati kapacitások kiosztására irányuló, még le nem zárt egyedi eljárás csatlakozási igénybejelentőit célozza. Kimaradnak tehát azok a projektek, amelyek már ezt megelőzően rendelkeztek csatlakozási joggal, vagy legalább érvényes MGT-vel.
- 2 A 2030-on túli hálózati csatlakozással járó kapacitásigények általános jelleggel elutasításra kerülnek.** A Kormányrendelet alapján a hálózati engedélyesek elutasítják az összes olyan igénybejelentést, amely esetében, az illetékes hálózati engedélyes megítélése szerint, a csatlakozás legkorábbi időpontja ténylegesen csak a 2030-at követő évek valamelyikében biztosítható. Vagyis a fejlesztések tervezhetőségének jegyében a jelenlegi eljárásrendben csakis azokat az igényeket fogadják be, amelyek legkésőbb 2030-ban rendszerbe

Wolf Theiss

kapcsolhatók. A 2030 utánra ütemezhető igényeket egységesen, külön elbírálás nélkül elutasítják, függetlenül attól, hogy egyes igénybejelentők adott esetben képesek lennének-e vállalni azokat az üzemi szabályzatban meghatározott műszaki feltételeket, amelyek a villamosenergia-rendszer teljesítmény-egyensúlyának fenntartását egyébként biztosítják (mint például az aFRR szabályozási képesség).

Az elutasításról szóló döntést a hálózati engedélyesek a preferencialistán szereplő projektek esetében legkésőbb 2024. május 6-ig, az összes többi projektnél 2024. március 22-ig hozzák meg. Nem egyértelmű azonban, hogy alkalmazandó lesz-e a hálózati engedélyesek által meghozott elutasító döntésekre a villamosenergiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény 27. § (4) bekezdése, vagyis megtámadhatják-e az érintett igénybejelentők az illetékes műszaki biztonsági hatóság előtt a hálózati engedélyes elutasító döntését, vitatva annak jogszerűségét, továbbá bizonytalan az is, hogy milyen más jogorvoslati lehetőségek állnak majd rendelkezésre a hálózati engedélyesek döntésével szemben. A csatlakozási év meghatározása a hálózati engedélyesek mérlegelésétől függ, amelyre az igénybejelentőknek nincsen ráhatása. Nem világos továbbá az sem, hogy a Kormányrendelet 1. § (5) bekezdése mit kíván elérni, amikor úgy rendelkezik, hogy az említett tilalom nem alkalmazandó a preferencialista harmadik helyén álló igénybejelentőkre (ld. lentebb), miközben az elutasítandó projektek között egyértelműen utal az ő beruházásaikra is.

3 Preferencialista került bevezetésre a befogadható igények rangsorolására. A Kormányrendelet szerint a második közzétételi eljárásban beérkezett igénybejelentések közül az alábbi igénybejelentők esetében fognak a hálózati engedélyesek MGT-t és, szükség szerint, megvalósíthatósági tanulmány készítésére vonatkozó felhívást kiadni, azzal, hogy a felsorolás egyben a csatlakozási sorrendjét is jelöli (vagyis az MGT-kben a csatlakozási évet, 2030-al bezárólag, az alábbi sorrendben fogják meghatározni):

- (a) legkorábban azok csatlakozhatnak, akik a 2022 végén megjelent 526/2022. (XII. 16.) Korm. rendelet szerinti felhívás alapján nem tettek nyilatkozatot a kapacitásigény fenntartására vagy tettek ugyan, azonban az összesen 4,5 millió Ft/MVA összegű pénzügyi biztosítékot határidőre nem fizették meg, azonban igényüket, változatlan műszaki tartalommal, a második kapacitáskiosztási eljárás során tett egyedi igénybejelentés útján érvényesítették és legfeljebb a középvezettségű hálózatra kívánnak rácsatlakozni az erőművükkel;
- (b) ezt követően az átviteli hálózatra 400 kV feszültség szinten csatlakoztatható szélerőművek vagy szélerőműparkok csatlakozhatnak, feltéve hogy azok egy helyen, de több önálló projektként jelennek meg, amelyek közül mindegyiknek önálló igénybejelentése van, valamint együttesen legalább 670 MW beépített névleges teljesítőképességgel rendelkeznek, és egyetlen közös csomóponton keresztül csatlakoztathatók a közcélú hálózathoz, úgy, hogy ott már nincs szükség közcélú transzformációra (vagyis saját maguk megoldják a megtermelt villamosenergia 400 kV-ra való átalakítását);
- (c) végső soron pedig azok, akik az (a) ponthoz hasonlóan elmulasztottak nyilatkozatot tenni vagy a pénzügyi biztosíték határidőre történő megfizetését mulasztották el, azonban, változatlan műszaki tartalommal, új egyedi igénybejelentéssel éltek, és a nagyfeszültségű hálózatra tervezik rákapcsolni az erőművüket.

Vagyis a még nyitott második közzétételi eljárásban a legkésőbb 2030-ban rendszerbe illeszthető új szélerőművi kapacitások és a korábbi eljárásokból fennmaradt igénylések kaphatnak csatlakozási jogot legkésőbb 2024. május 6-ig. A preferencialista által meghatározott sorrendet pedig a hálózati engedélyesek az MGT-értékelési szempontok között fogják figyelembe venni a csatlakozási év meghatározásakor. Mindazonáltal ezzel némileg ellentétesen hat, hogy a rendszerüzemeltetői engedélyes MAVIR által 2024. március 7-én közzétett közlemény szerint elvileg nem kizárt, hogy a preferencialistán szereplő projektek után, negyedik ranghelyen egyéb beruházások is csatlakozási jogosultságot kapjanak.

- 4 A már benyújtott kapacitásigények módosíthatók vagy akár teljes egészében vissza is lehet vonni azokat.** A Kormányrendelet alapján a preferencialistán szereplő projektek esetében legkésőbb 2024. március 22-ig, az illetékes hálózati engedélyesnek címzett egyoldalú nyilatkozattal, az érintett erőmű beépített névleges teljesítőképességének csökkentése érdekében módosítani, vagy akár vissza is lehet vonni az igénybejelentéseket. Az Energiaügyi Minisztérium szerint az érintett igénybejelentők számára azért lehet hasznos egyes projektjeiknél a beépített névleges teljesítőképesség csökkentése vagy a projekt teljes kapacitásigényének visszavonása, mert ezáltal kevesebb projekttel bár, de nagyobb eséllyel kaphatnak 2030-as csatlakozási lehetőséget a hálózati engedélyesektől.
- 5 A módosított, visszavont vagy elutasított igények esetében a korábban megfizetett biztosítékok és garanciák arányos része visszafizetésre vagy kiengedésre kerül.** Módosítás esetén a csökkentett beépített névleges teljesítőképességgel arányos igénybejelentési biztosíték, visszavonás esetén az igénybejelentési biztosíték teljes összegét a visszavonásra vagy módosításra irányuló egyoldalú nyilatkozat érintett hálózati engedélyes általi kézhezvételét követő 15 napig vissza kell fizetni vagy bankgarancia esetén fel kell szabadítani az igénybejelentő számára. Elutasítást követően pedig a hálózati engedélyes a megfizetett igénybejelentési biztosítékot az igénybejelentés elutasításról szóló tájékoztató kiküldését követő 15 napon belül visszafizeti vagy bankgarancia esetén felszabadítja az igénybejelentőnek.
- 6 A már megítélt csatlakozási jogosultságok a hálózati engedélyesek által transzparens módon közzétételre kerülnek.** A Kormányrendelet értelmében a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEKH) a továbbiakban köteles lesz a honlapján közzétenni azokat a közép- és nagyfeszültségű, legalább 0,5 MW beépített névleges teljesítőképességű időjárásfüggő termelőberendezések számára rendelkezésre álló betáplálási irányú csatlakozásokat, amelyek már üzembe helyezésre kerültek, és azokat, amelyek üzemi és elosztói szabályzatban meghatározott érvényes és hatályos MGT-vel vagy hálózati csatlakozási szerződéssel rendelkeznek. A közzétételnek tartalmaznia kell a csatlakozás legfontosabb paramétereit, beleértve többek között a rendszerhasználó megnevezését, a betáplálási irányú csatlakozási teljesítményt, a berendezés típusát és elsődleges energiaforrását, a hálózati csatlakozás igénybevételének legkorábbi időpontját vagy az MGT-ben meghatározott naptári évet, valamint az esetleges csatlakozási díj mértékét. Az első ilyen közzétételre legkésőbb 2024. április 6-ig kerül sor. Bár a MEKH újdonsült adatbázisa nem minősül közhiteles nyilvántartásnak, jelentősen meg fogja könnyíteni a csatlakozási paraméterek feltérképezését a jövőbeni beruházók és befektetők számára.
- 7 Kiegészítő pénzügyi biztosíték kerül bevezetésre azok számára, akik azt korábban még nem teljesítették.** Azok az igénybejelentők, akik a második közzétételi eljárásban végső soron MGT-t és, szükség szerint, megvalósíthatósági tanulmány készítésére vonatkozó felhívást kapnak az illetékes hálózati engedélyestől, kötelesek lesznek egy, a 526/2022. (XII. 16.) Korm. rendelet által 2022 decemberében az akkori igénybejelentők esetében már bevezetett kiegészítő pénzügyi biztosítékhoz hasonló hozzájárulást teljesíteni. Vagyis az amúgy is fizetendő igénybejelentési és kapacitáslekötési biztosítékon felül kötelesek lesznek rendelkezésre bocsátani egy kiegészítő biztosítékot, amelynek mértéke az igényelt csatlakozási kapacitásnak és a 526/2022. (XII. 16.) Korm. rendelet 1. sz. mellékletében meghatározott fajlagos benchmark beruházási értéknek a szorzata alapján számított benchmark beruházási összeg 5%-a, és amely akár bankgarancia formájában is teljesíthető. A kiegészítő biztosíték a csatlakozás tényleges időpontjára meghatározott évben és az azt megelőző négy évben, részletekben fizetendő, úgy, hogy az igénybejelentő minden évben a benchmark beruházási összeg 1%-át köteles megfizetni. Abban az esetben, ha az igénybejelentő igazolni tudja az építési engedély meglétét a hálózati engedélyes felé, úgy a már megfizetett kiegészítő pénzügyi biztosíték 50%-át 45 napon belül vissza kell fizetni vagy fel kell szabadítani az igénybejelentő számára. Lényeges továbbá, hogy mindazok, akik a 526/2022. (XII. 16.) Korm. rendelet alapján bármely okból már teljesítették az abban meghatározott kiegészítő pénzügyi biztosítékot, úgy az újonnan bevezetésre került pártját nem kötelesek megfizetni.

- 8 Új kapacitáskiosztási rend kerül legkésőbb év végével bevezetésre, amely teljes egészében a kormány diszkréciójától függ.** A Kormányrendelet egyik legfontosabb rendelkezése szerint az eddigi, hathavi közzétételen alapuló kapacitáskiosztási eljárás legkésőbb 2024. december 31-ig megszűnik, és helyét egy teljesen új rendszer veszi át, amelyet a kormány fog kialakítani. Az erről szóló kormányrendelet megjelenéséig várhatóan nem kerül sor újabb kapacitáskiosztásra, vagyis az év hátralevő része az új rendszer kialakításával fog telni.

Bizonytalanságok és egyre szűkülő lehetőségek

Egymással ellentétes irányú hatások uralják a hazai megújulópiacot. Annak ellenére, hogy az elmúlt időszakban tovább nőtt a hazai beruházások iránti érdeklődés (amelyet jól mutat a csatlakozási igények soha nem látott magas száma), a kormányzat részéről folyamatos korlátozó intézkedések érkeznek. Ezek deklarált célja, hogy a Nemzeti Energia és Klímatervben meghatározott zöldpolitikai célkitűzések megvalósítása észszerű, kontrollált keretek között történjen, és a megnövekedett termelői kapacitásokkal azonos ütemben valósuljanak meg a szükséges hálózatfejlesztéseket és kiegyenlítő szabályozási beruházások. Vagyis a hálózati csatlakozások lehetséges bővülését az elkövetkezendő években legfőképpen az fogja befolyásolni, hogy hogyan haladnak az említett hálózatfejlesztések és kiegyenlítő szabályozási fejlesztések (mint például a tárolói és gázerőmű-beruházások). Érdemes lesz tehát nyomon követni, hogy hol és milyen mértékű hálózatfejlesztések és kiegyenlítő szabályozási projektek valósulnak majd meg a közeljövőben, és ehhez, valamint a már kiépült vagy jóváhagyott csatlakozási pontokhoz igazítani a jövőbeni termelői beruházásokat.

Az elutasított csatlakozási igénybejelentések és a megnövekedett csatlakozási időtartamok újból felvethetik azokat a problémákat, amelyekkel 2022 végén a fejlesztőknek egyszer már szembe kellett nézniük, így például hogy miként tudják a már lekötött projekterületeik esetében a rendelkezésre tartási időszakot elnyújtani. Ugyanígy befolyással lehetnek az építési-kivitelezési szakasz megkezdésére, az egyes berendezések beszerzésére, tágabb értelemben a projektek üzleti tervére, és végső soron a beruházások megvalósíthatóságára, amelyek beruházásvédelmi szempontból mind kulcsfontosságú kérdések.

A bevezetett módosítások miatt minden bizonnyal lassulni fognak az új projektfejlesztések és vonzóbbá válnak a már meglévő, csatlakozási jogosultsággal rendelkező beruházások. Mindez élenkítően hathat a zöldenergia-projektek adásvételére, vagyis kelendővé válhatnak az előrehaladott állapotban lévő fejlesztések, ahol a hálózati csatlakozás kérdése már megoldott. Az újonnan megjelenő, MEKH által kezelt központi adatbázis ugyancsak ebbe az irányba mutat, a csatlakozási jogosultságok átláthatóvá tételével ugyanis megkönnyíti majd az eladó projektek átvilágítását és értékelését. Mindezt viszont jelentősen beárnyékolja, hogy a külföldi befektetések ellenőrzésére vonatkozó szabályrendszer szigorításán keresztül a kormányzat elkezdte kiszorítani a külföldi befektetőket a hazai piacról. Vagyis érdemi kereslet a többségi magyar tulajdonban lévő vevők részéről várható, a külföldi partnereknek ugyanis egy sor akadállyal kell szembenézniük, ha Magyarországon szeretnének megújulóenergia-projektet vásárolni. Erről részletesebben itt olvashat: <https://www.wolftheiss.com/insights/on-steep-hills-hungary-tightens-rules-on-the-clearance-of-foreign-investments/>.

A csatlakozási lehetőségek szűkülésével egyidejűleg megnőhet a helyben történő villamosenergia-termelés szerepe. A közcélú hálózatra be nem tápláló, ún. visszawatt-vevédelemmel ellátott erőművek továbbra is kívül esnek az említett korlátozásokon. Vagyis az ipari fogyasztók számára jelentősen felértékelődhetnek az önfogyasztás-csökkentést célzó, helyben megvalósított zöldenergia-projektek, amelyeket a jogalkotó a közelmúltban kedvező jogszabályváltozásokkal igyekszik elősegíteni.

Amennyiben érdeklik Önt a helyben történő villamosenergia-termelésben rejlő lehetőségek, ajánljuk figyelmébe a témában készült összefoglalónkat, amelyet itt ér el: <https://www.wolftheiss.com/insights/new-opportunities-for-on-site-electricity-producers-and-suppliers-in-hungary/>.

Wolf Theiss

A Wolf Theiss Közép-, Kelet- és Délkelet-Európa egyik vezető ügyvédi irodája. 13 országban több mint 390 ügyvédet foglalkoztat, megbízásainak több mint 80%-a határokon átvívelő ügyletekhez kapcsolódik.

A jelen összefoglaló kizárólag általános tájékoztatás céljából készült és nem minősül jogi tanácsadásnak. A Wolf Theiss semmilyen felelősséget nem vállal az olvasó bármely, a jelen összefoglalóban szereplő információ felhasználásán alapuló cselekedetéért vagy mulasztásáért.

Ha további információt szeretne kapni, kérjük, lépjen kapcsolatba velünk:

Kenyeres László
Partner

E laszlo.kenyeres@wolftheiss.com
T +36 1 4848 800

Lukonits Ádám
Senior Ügyvéd

E adam.lukonits@wolftheiss.com
T +36 1 4848 800